

BOKSLUT 2020

INNEHÅLL

Verksamhetsberättelse	3
Intäkt- och kostnadskalkyl.....	8
Balansräkning	9
Finansieringsanalys	11
Bilagorna till bokslutet.....	12
1. Principer för upprättande av bokslut och uppgifternas jämförbarhet	12
2. Utfallet av dispositionsplanen för fondens medel eller av budgeten som fastställts för fonden	13
3. Specifikation av personalkostnaderna	14
4. Grunderna för avskrivningar enligt plan och ändringarna i dem	15
5. Avskrivningar av anläggningstillgångar och övriga utgifter med lång verkningstid	16
6. Finansiella intäkter och kostnader	17
7. Lån som beviljats ur fonden	17
8. Värdepapper och placeringar i form av eget kapital	18
9. Finansiella poster och skulder i balansräkningen	44
10. Statsborgen och -garantier samt övriga ansvarsförbindelser	45
11. Fonderade medel i balansräkningen	49
12. Fonderade medel som inte ingår i balansräkningen	49
13. Förändringar i skulden	49
14. Maturitetsfördelning och duration avseende skulden ...	49
15. Övriga kompletterande uppgifter som är nödvändiga för lämnande av riktiga och tillräckliga uppgifter: Riskhantering	50
Underskrifter	52

VERKSAMHETSBERÄTTELSE 1.1–31.12.2020

1. Verksamhetsberättelse

1.1 Ledningens översikt över verksamheten

Statens Pensionsfond (VER) har fått och fortsätter under de närmaste åren att få allt större betydelse när det gäller att balansera upp utgifterna i statens pensionssystem. Pensionsutgifterna i statens pensionssystem uppgick till drygt 4,8 miljarder euro år 2020. Eftersom VER betalar 40 procent av dessa utgifter till statsbudgeten var VER:s överföring till budgeten år 2020 cirka 1,9 miljarder euro.

Det belopp som fonden överför till statsbudgeten varje år är klart högre än beloppet av de avgiftsintäkter som inflyter till VER. Budgetöverföringen kommer i framtiden att bli allt större i förhållande till avgiftsintäkterna, vilket dämpar fondens tillväxt. Framför allt premieinkomstutvecklingen är även förknippad med osäkerhetsfaktorer.

Temat för år 2020 var coronaviruset och dess stora inverkan på samhället. Virusutbredningen och restriktionerna i samhället återspeglades på ekonomin och placeringsmarknaden på många sätt under året. Trots de dramatiska förändringarna i människors vardag och i näringslivet var året ändå skåligt för pensionsspararna i fråga om slutresultatet. Avkastningen på VER:s placeringar blev positiv vid årets slut, trots att stora fluktuationer skedde under året.

Coronaviruset spreds gradvis och kraftigt i Europa under februari-mars. Den första vågen varade ända fram till försommaren och åstadkom en betydande försvagning av ekonomin. Centralbankerna och staterna försökte lugna marknaden genom många olika åtgärder och staterna beviljade direkt stöd till drabbade företag och hushåll runt om i Europa och USA. Dessa åtgärder var framgångsrika och lindrade den ekonomiska nedgången.

Marknadens framtidstro prövades i mars innan USA:s centralbank och staten inledde betydande stödåtgärder. Räntenivån sjönk under våren från en nivå som redan var låg. Tack vare den låga räntenivån och den kraftiga stimulansen skedde en kraftig uppgång på aktiemarknaden och bland övriga riskfyllda placeringsobjekt i slutet av mars.

Aktiemarknaden och övriga riskfyllda tillgångsklasser upplevde en gynnsam utveckling ända från våren och fram till årets slut. Under den senare delen av året blev den andra vågen av coronaviruset kraftigare i Europa och alla stater var tvungna att införa nya restriktioner i samhället. De negativa konsekvenserna av den andra vågen förblev dock mindre än konsekvenserna av de motsvarande åtgärderna på våren.

I Finland gällde diskussionen med anknytning till pensioner den minskade nativiteten samt sysselsättningsgraden. En fortsatt svag utveckling av båda dessa skulle orsaka ytterligare påfrestningar i fråga om hela pensionssystemets långsiktiga hållbarhet och statsekonomi.

Avkastningen på Statens Pensionsfonds placeringar för 2020 var 4,0 procent. Den reala avkastningen var 3,8 procent. Vid VER fäster man ändå störst vikt vid avkastningar på längre sikt. Även vid finansministeriet följer man särskilt noggrant avkastningen på längre sikt, och som konkret mätinstrument använder man den rullande 10-årsavkastningen. Medelvärde av den årliga avkastningen under 2011-2020 var nominellt sett 5,5 och reellt sett 4,3 procent.

VER:s stora tillgångsklasser, likvida ränteplaceringar och noterade aktier, gav vardera en positiv avkastning år 2020. Avkastningen på likvida ränteplaceringar var 2,1 procent och avkastningen på noterade aktieplaceringar 6,2 procent.

VER:s placeringsportfölj hade i slutet av 2020 ett marknadsvärde på 21,0 miljarder euro (20,6 miljarder år 2019). Placeringarna bestod till 36,2 procent av ränteplaceringar, till 52,4 procent av aktieplaceringar och till 10,9 procent av övriga placeringar. Inverkan av derivat var 0,4 procent.

Enligt det långsiktiga avkastningsmål som finansministeriet satt upp för VER ska fonden på lång sikt ge en större avkastning än kostnaden för statens skuld. Under de tio senaste åren har VER:s avkastning i genomsnitt varit 3,9 procentenheter högre än medelkostnaden för statskulden. Under den tid verksamheten har bedrivits i sin nuvarande form från år 2001 har avkastningen på VER:s placeringar till marknadsvärde varit cirka 8 miljarder euro större än medelkostnaden för den motsvarande statskulden under samma tid.

Enligt det operativa resultatmål som fastställts av finansministeriet ska den riskkorrigerade avkastningen av VER:s placeringsverksamhet överstiga avkastningen av det jämförelseindex som anges i fondens placeringsplan. År 2020 var det s.k. Sharpe-talet som anger den riskkorrigerade avkastningen av VER:s totala portfölj 0,33, vilket inte riktigt nådde upp till jämförelseindex (jämförelseindex 0,38).

Beloppet av influtna pensionsavgifter och därmed jämförbara inkomster uppgick under räkenskapsperioden till sammanlagt 1 508,7 (1 497,5) miljoner euro. Då man avdrar överföringen till statsbudgeten, 1 931,5 (1 893,9) miljoner euro, från detta blir VER:s nettoavgiftsintäkter -422,8 (-396,4) miljoner euro. Dessutom betalade VER 15,9 (17,3) miljoner euro till Kevala så kallade omkostnader för verkställandet av statens pensionsystem.

Verksamhetskostnaderna uppgick år 2020 till 7,4 (7,5) miljoner euro, dvs. 0,04 procent av det genomsnittliga kapitalet under året. VER hade i genomsnitt 25 anställda under år 2020. VER satsar på personalens yrkeskunnskap och erbjuder goda möjligheter att utveckla yrkeskunnskapen, vilket är viktigt med tanke på både målet att uppnå goda placeringsintäkter och riskhanteringen.

Enligt lagen om statens pensionsfond (2006/1297) är fonderingsmålet för statens pensionssystem 25 procent. I slutet av 2020 uppgick statens

pensionsansvar till 93,1 miljarder euro, och fonderingsgraden var därmed cirka 23 procent. Statens Pensionsfonds måluppställning på lång sikt har preciserats i fondens strategi, som godkändes år 2016. I strategin fastställs också de principer enligt vilka placeringsportföljens risknivå och grundallokering ska härledas ur fonderingsmålet, med beaktande av det långsiktiga avkastningsmål som finansministeriet bestämt. Enligt strategin strävar man efter att uppnå det lagstadgade fonderingsmålet på 25 procent senast år 2033. Detta förutsätter att utvecklingen i nettoavgiftsintäkterna hålls nära den uppskattade nivån och att den reala avkastningen på placeringarna hålls på en relativt god nivå. I sin strävan efter en tillräcklig långsiktig avkastning godkänner VER en kortsiktig placeringsrisk. VER bibehåller dock den breda spridningen i portföljen och kontrollerar dessutom marknadsriskerna aktivt med hjälp av såväl kontantinstrument som derivat.

Principer för ansvarsfull placering, som godkänns av VER:s styrelse, uppdaterades hösten 2020. ESG-kriterierna, som gäller placeringsobjektens miljö, samhällsansvar och god förvaltningsledning, utgör en väsentlig del av VER:s bedömning av de långsiktiga riskerna och möjligheterna. Principerna för ansvarsfull placering omfattar alla tillgångsklasser och tillämpningen av principerna varierar beroende på tillgångsklassen och placeringsstället. I principerna för ansvarsfull placering definieras bland annat de sektorer i vilka VER inte placerar, liksom sektorer som är föremål för särskild ESG-uppföljning. VER följer också årligen upp att bolagen i VER:s placeringsportfölj följer de internationella normerna. VER anlitar en utomstående tjänsteleverantör för uppföljningen av normerna. VER:s principer för ansvarsfull placering fokuserar allt mer på koldioxidavtrycket. VER gör till exempel inga direkta aktie- eller ränteplaceringar i företag, vars omsättning till mer än 10 procent härrör från verksamhet som bygger på stenkol eller brunkol eller från förbränning av torv. I principerna fastställs också mål för att minska koldioxidavtrycket av VER:s aktieplaceringar som helhet. Portföljens koldioxidavtryck följs i första hand med hjälp av koldioxidintensiteten.

VER har varit undertecknare av UN Principles for Responsible Investment (PRI) sedan 2011.

Promemorian av den arbetsgrupp som finansministeriet tillsatt med uppgiften att bedöma ändringen av lagstiftningen om Statens Pensionsfond (2019:68) färdigställdes den 31 december 2019. Arbetsgruppen föreslog att överföringen från VER till statsbudgeten ska ökas senare under 2020-talet. Dessutom föreslog arbetsgruppen att nya bestämmelser om överföringen till statsbudgeten ska tas in i lagen för den tid som följer efter att den i lagen angivna fonderingsgraden på 25 procent har uppfyllts. Det är med tanke på planeringen av VER:s placeringsverksamhet synnerligen viktigt att lagen kompletteras med bestämmelser om överföringar till statsbudgeten efter att fonderingsgraden har uppfyllts i god tid innan målet uppfylls.

VER inledde under 2020 en process med målet att revidera VER:s interna strategi och målsättningar så att de motsvarar en situation där reformen av lagen om Statens Pensionsfond har genomförts. Syftet är att förbereda sig på en situation där lagstiftningen om Statens Pensionsfond revideras.

1.2 Statens Pensionsfond (VER) och dess förvaltning

Statens Pensionsfond (VER), som inrättades 1990, är en fond som står utanför statsbudgeten. Med hjälp av VER förbereder sig staten på finansieringen av framtida pensioner och strävar efter att jämna ut pensionsutgifterna under olika år. VER är en buffertfond. Fondens medel används inte direkt till att betala ut pensioner, utan alla pensioner inom statens pensionssystem betalas ur de anslag som reserverats i statsbudgeten. Från Statens Pensionsfond överförs årligen till statsbudgeten ett belopp som utgör 40 procent av statens årliga pensionsutgift.

VER är en placeringsorganisation som har till uppgift att förvalta de medel som anförtros denna. VER har utlokaliserat stödfunktioner såsom kalkyleringen av risker och avkastning samt bokföringen av placeringsverksamheten (OP Kapitalförvaltning Ab), uppgifter inom ekonomi- och personalförvaltningen (Palkeet) samt dataadministrationen (Statens center för informations- och kommunikationsteknik). Tjänsterna för förvaring och clearing av VER:s värdepapper produceras av J.P. Morgan.

Sedan 2013 har uppgifterna i anslutning till insamlingen och indrivningen av statliga arbetsgivares pensionsavgifter skötts av Keva på det sätt som fastställs i lag. Keva sköter också bokföringen av pensionsavgiftsintäkterna, som i Palkeet slås samman med VER:s övriga bokföring. Kevas aktuarielfunktion räknar ut statens pensionsansvar, som presenteras i noterna till VER:s bokslut.

1.2.1 FINANSMINISTERIETS STYRNING OCH TILLSYN

Enligt lagen om statens pensionsfond ansvarar finansministeriet för den allmänna styrningen och tillsynen över fonden, och ministeriet har rätt att utfärda allmänna föreskrifter om organiseringen av fondens förvaltning, fondens ekonomiadministration och fondens placeringsverksamhet. Enligt den gällande föreskriften (3.3.2016) ska minst 35 procent av VER:s placeringar vara ränteplaceringar, medan aktieplaceringarna får uppgå till högst 55 procent och kategorin övriga placeringar till högst 12 procent av portföljens värde. Fastighetsplaceringarna ska göras som fondplaceringar eller motsvarande indirekta placeringar.

1.2.2 STYRELSEN

Finansministeriet utser VER:s styrelse, som ansvarar för fonden. Styrelsens mandatperiod är tre år. År 2020 var politices doktor Jukka Pekkariens styrelseordförande. Posten som vice ordförande innehades av biträdande direktör Anu Sammallahti. De övriga styrelseledamöterna bestod av filosofie kandidat Juha Kotajoki, direktör Niko Simola (Fackförbundet Pro rf), finansråd Marja Paavonen (Finansministeriet), fram till 15.4.2020 förvaltningschef Pirjo Mäkinen (Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena JHL rf) och från och med 15.4.2020 rektor, chef för

verksamhetsområdet för utbildning och gemensamma tjänster Anne Karjalainen (Förhandlingsorganisationen för offentliga sektorns utbildade FOSU rf) samt ordförande Olli Luukkainen (Förhandlingsorganisationen för offentliga sektorns utbildade FOSU rf) fram till 26.8.2020 och från och med 26.8.2020 verksamhetsledare Maria Löfgren (Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena JHL rf). Styrelsens sekreterare fungerade Tiina Tarma, direktör för juridiska ärenden. Styrelsen sammanträdde tio gånger år 2020.

1.2.3 PLACERINGSDELEGATIONEN

Placeringsdelegationen, som utses av VER:s styrelse, har till uppgift att utvärdera VER:s placeringsplan och placeringsverksamhetens utfall samt att ge ett utlåtande om dem till VER:s styrelse.

Placeringsdelegationen består av sakkunniga inom investeringsbranschen och ekonomiska experter. Ordförande för placeringsdelegationen var verkställande direktör Jussi Laitinen, och viceordförandeposten innehades av senior advisor Erik Valtonen. De övriga medlemmarna bestod av strateg Kirsi Martin, placeringsdirektör Ira van Gilse van der Pals och nationalekonom Roger Wessman.

1.2.4 REVISORER

Finansministeriet tillsätter årligen revisorer för VER. År 2020 var dessa CGR Petri Kettunen och GR, OFGR Tuomas Koskiniemi från revisionssamfundet KPMG Oy.

1.3 Placeringsverksamhet

Enligt lag är det viktigt att man i placeringsverksamheten ser till att placeringarna är trygga, ger avkastning och kan omvandlas till pengar samt att de är diversifierade. Placeringsverksamheten utgår från de preciserade målen i den strategi som VER:s styrelse godkände i juni 2016. Realavkastningskravet anger utgångsläget för portföljens struktur och allokering. Grundallokeringen för placeringsportföljen fastställs i den årliga placeringsplanen. Grundallokeringen ska enligt de uppställda modellerna uppfylla de långsiktiga mål som satts upp för VER.

VER:s placeringsportfölj hade i slutet av 2020 ett marknadsvärde på 21,0 (20,6) miljarder euro. Vid utgången av året bestod 36,2 (37,3) procent av portföljen av ränteplaceringar, 52,4 (50,9) procent av aktieplaceringar och 10,9 (10,4) procent av övriga placeringar. Derivatens inverkan på allokeringen i portföljen var 0,4 (1,3) procent.

Avkastningen av placeringsportföljen var 4,0 (13,8) procent till verkligt värde under 2020. Avkastningen har beräknats som kapitalviktad avkastning enligt rekommendationerna av FI:s och TELA:s rapporteringsgrupp för placeringar. Från avkastningen har man avdragit kostnaderna för placeringsverksamheten, som uppgick till 7,4 (7,5) miljoner euro år 2020. Den effektiva genomsnittliga kostnaden för statsskulden var 0,7 (0,9) procent under rapporteringsåret. Nettointäkterna av placeringsverksamheten till verkligt värde var 818,8 (2 524,6) miljoner euro.

Sharpe-talet för placeringsportföljen (exklusive icke-likvida placeringar) var 0,28 (2,76), volatiliteten 16,0 (5,4) och beta 1,0 (1,0) procent.

VER:s placeringsdelegation konstaterade i sitt utlåtande att huvudriktlinjerna i placeringsplanen för år 2020 har iakttagits och att den realiserade allokeringen i portföljen har varit nära grundallokeringen och huvudsakligen i linje med jämförelseindexen med avseende på risken. År 2020 var ett utmanande placeringsår. Den globala pandemin förorsakade stora värdeminskningar på en omfattande placeringsmarknad i början av året. Krisen i början av året följdes av rekordstora globala stimulansåtgärder inom finans- och penningpolitiken. Stimulansåtgärderna förändrade stämningen på finansmarknaden från panik vid årets början till stark optimism vid årets slut. Stämningen i slutet av året innebär att finansmarknaden förutspår att Covid-pandemins långvariga konsekvenser för världsekonomin kommer att förbli små.

Enligt delegationen har VER trots det utmanande året uppnått ett skäligt placeringsresultat. Portföljens kumulativa avkastning under både de fem senaste och de tio senaste åren överstiger alltså klart den effektiva genomsnittskostnaden för statens skuld.

1.3.1 RÄNTEPLACERINGAR

1.3.1.1 LIKVIDA RÄNTEPLACERINGAR

De likvida ränteplaceringarna gav 2020 en avkastning på 2,1 procent och deras riskkorrigerade marknadsvärde uppgick i slutet av året till 7,1 miljarder euro. Ränteportföljens duration var hela året lägre än den neutrala durationen, och placeringarna i statslån var underviktade.

Händelserna under 2020 dominerades av coronaviruset: åtgärder för att hindra virusets spridning, åtgärdernas inverkan på ekonomin samt centralbankernas och staternas åtgärder för att stöda ekonomin.

I mars ledde det förvärrade coronaläget till en kraftig höjning av kreditriskpremierna för placeringar i företagslån och räntenivåerna på tillväxtmarknaderna. Dessutom observerades ytterst kraftiga och snabba ränteförändringar för statslån. Centralbankerna reagerade snabbt på situationen. Globalt försökte centralbankerna minska coronavirusets inverkan på ekonomin bland annat genom räntesänkningar vid USA:s centralbank, stimulans i form av värdepappersköp till ett obegränsat belopp, ökad stimulans av Europeiska centralbanken samt förbättrade villkor för finansieringsoperationer.

Höjningen av kreditriskpremierna för placeringar i företagslån och räntenivåerna på tillväxtmarknaderna, som hade inträffat i början av året, korrigerades kraftigt under det andra kvartalet och framåt tack vare centralbankernas och staternas stimulansåtgärder. En betydande återhämtning skedde av i synnerhet företagslån med lägre kreditvärdighet och placeringar i tillväxtmarknadernas dollardenominerade lån, vilka hade varit värst drabbade under det första kvartalet. I fråga om avkastningen på statslån betraktade som en skyddshamn skedde inga lika stora förändringar, vilket innebar att avkastningsskillnaderna mellan olika ränteplaceringar minskade avsevärt jämfört med det första kvartalet. Kreditriskpremierna för europeiska företagslån hamnade i slutet av året i närheten av nivåerna vid årets början.

I slutet av året försvann osäkerheten med anknytning till presidentvalet i USA och vi fick positiva vaccinnyheter, vilket förbättrade de ekonomiska prognoserna och ledde till en stigning av i synnerhet de långsiktiga räntorna och inflationsförväntningarna i USA.

Som helhet var år 2020 positivt på räntemarknaden och avkastningen var god i förhållande till förväntningarna, i synnerhet med beaktande av händelserna i mars. Bland VER:s likvida ränteplaceringar uppvisade framför allt tillväxtmarknadernas företagslån en utmärkt avkastning.

1.3.1.2 ÖVRIGA RÄNTEPLACERINGAR

Med VER:s övriga ränteplaceringar avses placeringar i private credit-fonder och direkta icke-likvida lån. Private credit-fonderna är huvudsakligen kapitalfonder, och fonderna placerar i icke-likvida lån.

Coronaepidemiens inverkan på den internationella ekonomin syntes av naturliga skäl även inom private credit-placeringarna. På våren syntes nedstängningen av ekonomin framför allt i affärsverksamheten i företag inom turism och handel. I praktiken stannade verksamheten upp helt i många företag. Under våren fokuserade fonderna på att sköta portföljförretagens kassaläge. Krisen har emellertid också skapat betydande möjligheter för en del av fonderna, vars strategi gynnas av kriser. Under 2020 fokuserade VER också i anslutning till sina nya placeringar på fonder för vilka den förändrade situationen på marknaden var en möjlighet.

De övriga ränteplaceringarna avkastade 4,4 (3,0) procent under 2020. Avkastningen på private credit-fonder var 3,9 procent och avkastningen på direkta lån 5,6 procent. Under årets lopp gjordes placeringar till ett värde av sammanlagt 182 miljoner euro i tre nya fonder. Andelen öppna placeringsförbindelser var 384 (327) miljoner euro i slutet av året. VER har beviljat direkta lån till två målbolag.

I slutet av året var de övriga ränteplaceringarnas vikt i VER:s portfölj 2,4 (2,1) procent

1.3.2 AKTIEPLACERINGAR

1.3.2.1 NOTERADE AKTIEPLACERINGAR

År 2020 kommer att gå till historien av många olika orsaker, inte minst på grund av rörelserna på finansieringsmarknaden. På aktiemarknaden inleddes året med en ganska gynnsam stämning, men när coronaepidemin som uppenbarligen fick sin början i Kina spred sig till en global pandemi ställdes situationen fullständigt på ända mot slutet av det första kvartalet. På börserna i hela världen sågs en aldrig tidigare skådad snabb och väldigt kraftig försäljningsvåg, som på några veckor fick också många stora aktieindex att sjunka med så mycket som 30 procent, till och med mer. Staterna och centralbankerna agerade denna gång mycket snabbt och de offentliggjorda, ytterst omfattande stimulansåtgärderna fick finansieringsmarknaden att lugna ner sig synnerligen snabbt. Redan årets andra kvartal präglades av en stark återhämtning på aktiemarknaden och med undantag för ett par kortare korrigeringsrörelser fortsatte återhämtningen ända till årets slut. Aktiemarknaden fick ännu mer fart av de mycket positiva vaccinnyheter som publicerades i början av mars och detta ledde till en snabb uppgång som gjorde att också VER:s

aktieplaceringar hamnade klart på plus år 2020. Aktieportföljen, som innehåller VER:s börsnoterade aktier och fondandelar, gav en avkastning på 6,2 (24,6) procent vid årets slut. Av de noterade aktierna gav VER:s placeringar på den nordiska marknaden överlägset bäst avkastning. Även alla andra delportföljer, med undantag för den omfattande Europa-delportföljen, uppnådde en positiv avkastning vid slutet av 2020.

Värdet på noterade aktier, beräknat enligt marknadsvärdet, steg från 9,3 miljarder euro vid årsskiftet (2019) till 9,8 miljarder euro. Andelen direkta placeringar i portföljen var vid årets slut 24,8 (23,7) procent, och andelen fondplaceringar var 75,2 (76,3) procent. I slutet av året hade VER direkta placeringar i 92 (98) bolag och andelar i 69 (67) olika fonder.

1.3.2.2 ÖVRIGA AKTIEPLACERINGAR

VER:s övriga aktieplaceringar inbegrep placeringar i kapitalfonder, onoterade aktier och börsnoterade fastighetsfonder (REIT). I slutet av året stod de övriga aktieplaceringarna för 5,9 (5,6) procent av VER:s portfölj.

När det gäller kapitalfonder har coronakrisens konsekvenser varit tudelade. En del företag drabbades väldigt hårt av nedstängningen av ekonomin medan andra företag nästan inte påverkades alls av krisen eller till och med påverkades positivt. Nedgången på aktiemarknaden under våren syntes också i värderingarna av fonderna ännu på sommaren. Återhämtningen av den listade marknaden mot slutet av året och även de lyckade sparåtgärderna i portföljförretagen förbättrade kapitalfondernas avkastning vid årsslutet. Den förväntade priskorrigeringen inträffade inte heller på marknaden, vilket innebar att en del av fonderna lyckades göra lösgöringar med synnerligen höga värderingsnivåer. Avkastningen på placeringar i kapitalfonder landade vid årets slut på 6,6 (14,2) procent. Under årets lopp gjordes fem nya placeringar (270 miljoner euro). Andelen öppna placeringsförbindelser var 654 (601) miljoner euro vid årets slut.

De onoterade aktieplaceringarna innefattade betydande placeringar i fyra bolag. Portföljens avkastning var vid årets slut 12,2 procent.

De listade fastighetsplaceringarna återhämtade sig inte på samma sätt som den övriga aktiemarknaden i slutet av året. Bakgrunden till detta var handelsfastigheternas stora andel i de listade fonderna. De negativa effekterna av nedstängningen av ekonomin var därför större än på den övriga marknaden. Portföljens avkastning uppgick i slutet av året till -18,0 procent.

1.3.3 ÖVRIGA PLACERINGAR

VER:s övriga placeringar omfattar placeringar i realtillgångsfonder (fastighets- och infrastrukturfonder) samt hedgefonder och riskpremiestrategier. I slutet av 2020 uppgick de övriga placeringarnas marknadsvärde till 2 280 (2 146) miljoner euro, och deras andel av VER:s portfölj var 10,9 (10,4) procent. Fastighetsfondernas andel av de placerade medlen var 3,5 (3,3), infrastrukturfondernas andel 2,4 (1,9), hedgefondernas andel 3,7 (4,2) och riskpremieplaceringarnas andel 1,3 (1,1) procentenheter.

På fastighetsmarknaden framhävde coronakrisen ännu mer den redan befintliga tudelningen på marknaden. Handelsfastigheterna och hotellfastigheterna blev lidande när ekonomin stängdes ner, medan den växande näthandeln förbättrade logistikfastigheternas avkastning. Även fastighetsplaceringarna har klarat av krisens effekter med små skador. Avkastningen på placeringar i onoterade fastighetsfonder var 1,2 (9,8) procent. Under årets lopp gjordes tre nya fondplaceringar för sammanlagt 130 miljoner euro och andelen öppna placeringsförbindelser var 454 (446) miljoner euro vid årets slut.

Placeringarna i infrastrukturfonder gav även detta år en mycket bra avkastning. Tack vare dividendintäkterna och den gynnsamma värdeutvecklingen för en del av fonderna steg portföljens avkastning till 12,2 (12,8) procent vid årets slut. I portföljen syntes konsekvenserna av coronaviruset huvudsakligen i företag vars verksamhet var baserad på resor. Krisen hade liten eller obefintlig inverkan på placeringarna i basinfrastruktur. Under årets lopp gjordes placeringar i två fonder för sammanlagt 106 miljoner euro. Andelen öppna placeringsförbindelser var 252 (278) miljoner euro vid årets slut.

Hedgefonderna avkastade 4,9 (4,9) procent under 2020. Portföljen återhämtade sig snabbt från kursnedgången som coronakrisen orsakade under våren och lyckades dra nytta av det goda sentimentet i slutet av året. Alla strategier, med undantag för de kvantitativa strategierna, landade på en positiv avkastning för hela året. En särskilt bra avkastning gav volatilitets- och multistrategifonderna, vilka lyckades dra nytta av de betydande marknadsrörelserna som inträffade under året.

Avkastningen på riskpremieplaceringar för 2020 var -18,0 (-0,5) procent. Den negativa avkastningen bestod utslutande av en svag avkastning på riskpremiefonder och VER beslutade att helt avstå från dessa placeringar. De systematiska strategierna som genomfördes för derivat gav en god avkastning under hela året.

1.3.4 ANVÄNDNING AV DERIVAT

VER kan använda sig av valuta-, ränte-, aktie- och råvaruderivat i sin verksamhet. År 2020 bestod derivatens resultat effekter av valutaderivat, som användes för valutariskskydd, aktiederivat som huvudsakligen användes för aktieriskskydd och räntederivat som användes för hanteringen av ränterisken. VER skyddar valutarisken i anslutning till sina ränteplaceringar och övriga placeringar fullt ut (med undantag för USA:s statslån, lån i lokal valuta på tillväxtmarknader och övriga aktieplaceringar). I fråga om aktierisken tillämpades ett taktiskt skydd år 2020.

1.4 Analys av bokslutskalkylerna

1.4.1 INTÄKTS- OCH KOSTNADSKALKYL

VER:s intäkter består av pensionsavgifterna för de arbetsgivare och arbetstagare som omfattas av statens pensionssystem och den därmed jämförbara premieinkomsten samt av avkastningen på placeringsverksamheten.

År 2020 inflöt sammanlagt 1 508,7 (1 497,5) miljoner euro till VER i form av pensionsavgifter och därmed jämförbara avgifter. Enligt de uppgifter som fått från Keva aktuariefunktion insamlades sammanlagt cirka 1 016,3 (1 025,8) miljoner euro i arbetsgivarens pensionsavgifter och cirka 470,9 (439,0) miljoner euro i arbetstagarens pensionsavgifter. Sammanlagt 8,3 (7,4) miljoner euro inflöt i arbetslöshetsförsäkringsavgiftsintäkter och 12,1 (25,3) miljoner euro i överföringsavgifter.

Den sammanlagda premieinkomsten var cirka 11 miljoner euro högre jämfört med år 2019. Den genomsnittliga pensionsavgiftsprocenten hölls oförändrad jämfört med året innan och var 24,4 procent. Förhandsuppgifter ger vid handen att även den totala lönesumman för de arbetstagare som omfattas av statens pensionssystem ökade något jämfört med år 2019.

Intäkterna i intäkt- och kostnadskalkylen bestod av försäljningsvinster för aktier och andelar, 362,9 (379,3) miljoner euro, och finansiella intäkter, 603,3 (519,7) miljoner euro. De finansiella intäkterna inbegriper ränteutgifter, dividender, vinster och förluster, netto, av försäljning av obligationer, intäkter av derivat och andra intäkter. Kostnaderna bestod av försäljningsförluster för aktier och andelar på 54,5 (19,0) miljoner euro och finansiella kostnader på 201,0 (300,9) miljoner euro. Nedskrivningar för finansiella kostnader har bokats för värdepapper, derivatförluster och andra finansiella kostnader. Eftersom VER inte har något lån inkluderar de finansiella kostnaderna inga räntekostnader. En redogörelse för bokförings- och bokslutsprinciperna för placeringsverksamheten finns i noterna till bokslutet.

VER:s rörelsekostnader uppgick år 2020 till sammanlagt 7,4 (7,5) miljoner euro. Av kostnaderna var 3,1 (3,1) miljoner euro personalkostnader och 4,3 (4,4) miljoner euro andra kostnader. Som organisation strävar VER efter att ha en så kostnadseffektiv verksamhet som möjligt. Rörelsekostnaderna var i förhållande till fondens värde 0,04 (0,04) procent.

VER betalar till Keva omkostnaderna för skötseln av de uppgifter som fastställs i lag för verkställandet av statens pensionsskydd. Omkostnadsbeloppet fastställs årligen av finansministeriet. År 2020 var det 15,9 (17,3) miljoner euro.

1.4.2 BALANSRÄKNING

Balansomslutningen för Statens Pensionsfond i slutet av 2020 var 15,8 (15,6) miljarder euro. Den största tillgångsposten i balansräkningen är anläggningstillgångar och övriga långfristiga placeringar, vilkas bokföringsvärde uppgår till 14,6 (14,7) miljarder euro. VER bedriver en långsiktig verksamhet med placering av pensionsmedel i syfte att bereda sig för statens framtida pensionsutgifter. Av denna anledning upptas långsiktiga placeringar, dvs. aktier, fondandelar och obligationer, i tillgångsgruppen Anläggningstillgångar och övriga långfristiga placeringar i bokföringen.

I balansräkningen upptas kortfristiga placeringar, dvs. bank- och företagscertifikat och depositioner, i tillgångsgruppen Värdepapper ingående

i finansieringstillgångarna och övriga kortfristiga placeringar. Bokföringsvärdet av dessa uppgick vid årets slut till 0,2 (0,2) miljarder euro. Fondens bankfordringar uppgick till 0,9 (0,5) miljarder euro.

Överföringen av medel till statsbudgeten har varit en central faktor som reglerat VER:s tillväxt. Beloppets storlek fastställs i lag och utgör 40 procent av statens årliga pensionsutgift. År 2020 uppgick det överförda beloppet till 1 931,5 (1 893,9) miljoner euro. Överföringen till statsbudgeten ökade år 2020 med 37,6 miljoner euro jämfört med år 2019 som en direkt följd av att statens pensionsutgifter ökade. Fram till slutet av 2020 har sammanlagt 36,0 miljarder euro av VER:s medel överförts till statsbudgeten.

Statens pensionsansvar uppgick i slutet av året till 93,1 (92,7) miljarder euro. Med pensionsansvar avses kapitalvärdet av de pensionsrätter som influtit inom statens pensionsskydd före 31.12.2020. Sedan början av 2013 har Keva stått för beräkningen av statens pensionsansvar. Fonderingsmålet för VER är enligt lag 25 procent av pensionsansvaret. I slutet av 2020 var fonderingsgraden 23 (22) procent. Placeringsintäkterna, pensionsavgiftsintäkterna, de medel som överförs till statsbudgeten samt pensionsansvarets utveckling inverkar på hur väl VER uppnår sitt fonderingsmål.

1.5 Personalen

VER:s styrelse utnämner verkställande direktören och de direktörer som är underställda honom eller henne, och verkställande direktören utnämner den övriga personalen. Ledningens nominerings- och löneärenden bereds av styrelsens nominerings- och ersättningsutskott. Juris doktor Timo Viherkenttä var verkställande direktör för VER under femårsperioden 1.3.2015–29.2.2020 då ED Timo Löyttyniemi var tjänstledig. Timo Löyttyniemi återvände till sin tjänst som verkställande direktör den 1 mars 2020. Ledningsgruppen bestod dessutom av ränteplaceringsdirektör EM Mikko Räsänen, aktieplaceringsdirektör EM Jan Lundberg, placeringsdirektör (icke-likvida placeringar) PM Maarit Säynevirta, direktör för juridiska ärenden, jur.kand. Tiina Tarma och placeringsdirektör (positionsförvaltning) EM Sami Lahtinen.

I slutet av 2020 fanns det 26 (25) tjänster vid VER. Under rapporteringssåret blev en person moderskaps- och föräldraledig, vilket ledde till att en person rekryterades för ett tidsbundet tjänsteförhållande. Omsättningen bland VER:s fast anställda personal har varit obetydlig.

Av den ordinarie personalen hade 85 (83) procent åtminstone högre högskoleexamen och de övriga åtminstone lägre högskoleexamen. Utbildningsnivån har varit hög under hela den tid fonden har varit verksam. VER satsar på medarbetarnas utbildning och sporrar dem till att upprätthålla och förbättra sin yrkeskunnet. VER:s medarbetare är engagerade i att utveckla sig själva och deltar i yrkesutbildning.

VER följer upp hur personalen trivs på sin arbetsplats årligen med hjälp av en VMBaro-enkät. Medeltalet av barometersvaren under rapporteringssåret var 3,9 (3,7) på skalan 1–5. Arbetstrivselen har hela tiden varit högre vid VER än i staten i genomsnitt. År 2020 uppgick sjukfrånvaron till 36

(143) kalenderdagar, och i de flesta fallen var det fråga om korta sjukfrånvaroperioder på 1–3 dagar.

Som arbetsgivare strävar VER efter att trygga medarbetarnas och arbetsgemenskapens utveckling och främjar dessutom personalens arbetshälsa. VER:s företagshälsovård har organiserats via Mehiläinen Oy, och samarbetet med företagshälsovården har utvecklats på olika sätt.

1.6 Utlåtande om utvärdering och bekräftelse gällande den interna kontrollen

1.6.1 INTERN KONTROLL

VER:s ledning svarar för att ändamålsenliga verksamhetsätt för fondens ekonomi och verksamhetens omfattning, innehåll och därmed anknutna risker tillämpas och att intern kontroll har ordnats vid VER. Syftet med den interna kontrollen är att säkerställa att VER:s verksamhet sköts effektivt och ändamålsenligt, att riskhanteringen har organiserats, att rapporteringen om verksamheten är pålitlig och att alla relevanta lagar, bestämmelser, anvisningar och befogenheter iakttas.

Bestämmelser om VER:s verksamhet finns i en speciallag om pensionsfonden. VER:s arbetsordning fastställs av finansministeriet, som också tillsätter styrelsen och revisorerna för VER. Styrelsen ansvarar för fonden och ser till att bokföringen, den interna kontrollen och riskhanteringen organiseras på ett ändamålsenligt sätt. Styrelsen fastställer VER:s regler, centrala verksamhetsregler och instruktioner som gäller hela personalen. Dessutom fastställer styrelsen årligen placeringsplanen och fullmakterna för placeringsverksamheten, och övervakar att placeringsverksamheten genomförs. Ledningen för VER ansvarar för hur placeringsverksamheten genomförs och rapporterar till styrelsen. Personalens verksamhet övervakas av verkställande direktören.

1.6.2 INTERN REVISION

Den interna revisionen hjälper VER att uppnå sina mål. VER:s interna revision genomfördes under år 2020 av de externa oberoende tjänsteleverantörerna Ernst & Young Ab och PricewaterhouseCoopers Ab. Styrelsen godkänner den årliga planen för intern revision, som omfattar den interna revisionens fokusområden och de preliminära revisionsobjekten. År 2020 synades som separata revisionsobjekt riskhanteringen enligt totalavkastningsswap och behandlingen av derivat i positionsrapporteringen samt tjänsteleverantörernas ordnande av riskhanteringen.

1.6.3 RISKHANTERING

För att säkerställa en effektiv riskhantering beslutar VER:s styrelse varje år om en riskhanteringsplan för fonden och, från och med år 2016, i samband med den också om en beredskapsplan för fonden. Vid VER kontrollerar och utvecklar man kontinuerligt de olika funktionernas processer ur riskhanteringsynvinkel. Inom riskhanteringen av placeringsverksamheten analyseras såväl den realiserade utvecklingen som framtida risker med hjälp av flera olika metoder och nyckeltal.

Riskhanteringen grundar sig på de allokeringsgränser som ingår i FM:s föreläggande – diversifiering av portföljen på basis av tillgångsklasser. Största delen av VER:s avkastningsförväntningar och marknadsrisker hänför sig till den allmänna utvecklingen på aktiemarknaden. En allmän sänkning av räntenivån har minskat nyttan av en diversifiering mellan aktie- och ränteplaceringar. Vid en krissituation på aktiemarknaden innebär en sänkning av räntenivån jämfört med nuläget inte nödvändigtvis en balansering av portföljens totala risk i fortsättningen. Även i fråga om ränteplaceringar är en risk som ligger nära aktierisken dominerande. I samband med riskhanteringen har en diversifiering som är oberoende av tillgångsklasser fått allt större betydelse.

1.6.4 DEN INTERNA KONTROLLENS OCH DEN DÄRI INGÅENDE RISKHANTERINGENS ÄNDAMÅLSENLIGHET OCH TILLRÄCKLIGHET

Utifrån de övervakningsåtgärder och riskkartläggningar samt den interna revision som VER:s ledning utfört är VER:s interna kontroll tillräcklig och ändamålsenligt ordnad och fyller de mål som fastställs i 69 § i förordningen om statsbudgeten. Den interna kontrollen utvecklas och effektiviseras kontinuerligt på basis av eventuella observerade brister i övervakningen och speciellt enligt de åtgärdsrekommendationer som den interna revisionen lägger fram.

STATENS PENSIONSFRONDS INTÄKTS- OCH KOSTNADSKALKYL

	1.1–31.12.2020		1.1–31.12.2019	
VERKSAMHETSINTÄKTER				
Övriga verksamhetsintäkter				
Försäljningsvinst på aktier och andelar	362 864 687,45		379 302 842,39	
Intäkter av pensionsavgifter	1 488 331 818,15		1 464 767 943,66	
Intäkter av arbetslöshetsförsäkringsavgifter	8 256 725,90		7 432 451,76	
Övriga intäkter	12 077 205,01	1 871 530 436,51	25 287 614,30	1 876 790 852,11
KOSTNADER FÖR VERKSAMHETEN				
Material, förnödenheter och varor				
Inköp under räkenskapsperioden	33 749,55		49 797,23	
Personalkostnader	3 115 928,37		3 081 849,47	
Hyror	316 573,37		310 749,72	
Inköp av tjänster	3 667 912,48		3 803 721,89	
Ersättning för verkställandet av statens pensionskydd	15 930 272,89		17 346 334,30	
Övriga kostnader				
Övriga kostnader	249 831,40		272 783,11	
Försäljningsförluster på aktier och andelar	54 493 277,30		19 019 923,41	
Avskrivningar	9 275,05	-77 816 820,41	10 073,48	-43 895 232,61
ÅTERSTOD I		1 793 713 616,10		1 832 895 619,50
FINANSIELLA INTÄKTER OCH KOSTNADER				
Finansiella intäkter	603 347 863,44		519 715 971,41	
Finansiella kostnader	-201 000 684,01	402 347 179,43	-300 875 407,71	218 840 563,70
ÅTERSTOD II		2 196 060 795,53		2 051 736 183,20
ÅTERSTOD III		2 196 060 795,53		2 051 736 183,20
RÄKENSKAPSPERIODENS INTÄKTS-/KOSTNADSÅTERSTOD		2 196 060 795,53		2 051 736 183,20

STATENS PENSIONSFRONDS BALANSRÄKNING

AKTIVA	31.12.2020		31.12.2019	
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR OCH ÖVRIGA LÅNGFRISTIGA PLACERINGAR				
MATERIELLA TILLGÅNGAR				
Inventarier		27 825,15		37 100,20
VÄRDEPAPPER INGÅENDE I ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR OCH ÖVRIGA LÅNGFRISTIGA PLACERINGAR				
Köp av obligationer i euro	2 089 252 662,36		2 401 832 479,23	
Övriga långfristiga placeringar i euro	7 865 449 020,49		7 718 930 008,33	
Köp av obligationer i valuta	846 375 399,15		927 338 909,88	
Övriga långfristiga placeringar i valuta	3 826 659 487,23	14 627 736 569,23	3 628 959 749,74	14 677 061 147,18
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR OCH ÖVRIGA LÅNGFRISTIGA PLACERINGAR SAMMANLAGT		14 627 764 394,38		14 677 098 247,38
OMSÄTTNINGS- OCH FINANSIERINGSTILLGÅNGAR				
LÅNGFRISTIGA FORDRINGAR				
Långfristiga fordringar		952 315,38		937 217,64
KORTFRISTIGA FORDRINGAR				
Resultatregleringar	143 990 732,83		147 779 047,15	
Övriga kortfristiga fordringar	43 704 409,83	187 695 142,66	73 028 004,49	220 807 051,64
VÄRDEPAPPER INGÅENDE I FINANSIERINGSTILLGÅNGARNA OCH ÖVRIGA KORTFRISTIGA PLACERINGAR				
Köp av obligationer i euro		144 903 280,13		171 950 692,83
KASSA, BANKTILLGODOHAVANDEN OCH ÖVRIGA FINANSIERINGSMEDEL				
Övriga bankkonton		879 698 538,84		493 555 768,61
OMSÄTTNINGS- OCH FINANSIERINGSTILLGÅNGAR SAMMANLAGT		1 213 249 277,01		887 250 730,72
AKTIVA SAMMANLAGT		15 841 013 671,39		15 564 348 978,10

PASSIVA	31.12.2020		31.12.2019	
EGET KAPITAL				
Fondens kapital	-34 051 476 221,81		-32 157 573 093,27	
Förändring av kapitalet under tidigare räkenskapsperioder	49 571 505 706,00		47 519 769 522,80	
Budgetöverföringar	-1 931 461 574,21		-1 893 903 128,54	
Räkenskapsperiodens intäkts-/kostnadsåterstod	2 196 060 795,53	15 784 628 705,51	2 051 736 183,20	15 520 029 484,19
FRÄMMANDE KAPITAL				
KORTFRISTIGT				
Leverantörsskulder	155 118,83		300 876,13	
Poster som ska redovisas vidare	137 558,40		124 059,43	
Passiva resultatregleringar	34 300 259,82		21 794 949,71	
Övriga kortfristiga skulder	21 792 028,83	56 384 965,88	22 099 608,64	44 319 493,91
FRÄMMANDE KAPITAL SAMMANLAGT		56 384 965,88		44 319 493,91
PASSIVA SAMMANLAGT		15 841 013 671,39		15 564 348 978,10

STATENS PENSIONSFRONDS FINANSIERINGSANALYS

	1.1–31.12.2020	1.1–31.12.2019
EGEN VERKSAMHET		
Försäljning av tjänster, hyror, bruksersättningar och övriga verksamhetsintäkter	1 507 891 695,02	1 490 764 161,18
Ränteintäkter och intäktsföring av vinst	607 910 231,80	521 928 239,81
Utgifter för köp av varor och tjänster	-20 112 383,26	-21 506 495,06
Personalutgifter	-3 090 281,34	-3 043 613,31
Övriga utgifter	-231 713,73	-182 259,00
KASSAFLÖDE FÖR EGEN VERKSAMHET	2 092 367 548,49	1 987 960 033,62
INVESTERINGAR		
Placeringar i värdepapper *)	-151 566 763,01	-454 283 750,46
Försäljningsvinster på placeringar	308 371 410,15	360 282 918,98
Beviljade lån **)	29 308 496,92	15 301 173,51
INVESTERINGARNAS KASSAFLÖDE	186 113 144,06	-78 699 657,97
FINANSIERING		
Ändring av eget kapital	-1 931 461 574,21	-1 893 903 128,54
Ändring av skuld	12 076 239,19	593 685,46
FINANSIERINGENS KASSAFLÖDE	-1 919 385 335,02	-1 893 309 443,08
ÄNDRING AV LIKVIDA MEDEL	359 095 357,53	15 950 932,57
LIKVIDA MEDEL 1.1	665 506 461,44	649 555 528,87
LIKVIDA MEDEL 31.12	1 024 601 818,97	665 506 461,44

*) De finansiella kostnaderna beaktas i punkten placeringar i värdepapper.

**) Beviljade lån innehåller ändringen av ränte- och källskattefordringar relaterade till placeringar.

BILAGORNA TILL BOKSLUTET

Bilaga 1 till Statens Pensionsfonds bokslut: Principer för upprättande av bokslut och uppgifternas jämförbarhet

Bokslutet för Statens Pensionsfond upprättas med iakttagande av lagen och förordningen om statsbudgeten samt finansministeriets och statskontorets föreskrifter och anvisningar. Intäkts- och kostnadskalkylen, balansräkningen, finansieringsanalysen och noterna har uppgjorts i enlighet med den föreskrift som finansministeriet utfärdat 19.1.2016 (TM 1602) gällande scheman för bokslutet för statliga fonder utanför budgeten och de uppgifter som ska ingå i bilagorna till bokslutet.

1) Ändringar som berör budgetering och principerna för upprättande av bokslut samt uppgifternas jämförbarhet

Statens Pensionsfonds bokföring sköts av Servicecentret för statens ekonomi- och personalförvaltning (Palkeet). Värdepappersbokföringen sköts av OP Kapitalförvaltning Ab och bokföringen av pensionsavgiftsintäkterna av Keva. Bägge delbokföringar förs månatligen in i VER:s huvudbokföring i Palkeet.

Revideringen av pensionsavgiftens struktur medförde ändringar i det sätt på vilket premieinkomsten och omkostnaderna upptas i intäkts- och kostnadskalkylen. I fråga om dessa poster har uppgifterna från jämförelseåret ändrats så att de motsvarar uppgifterna för bokslutsåret.

Även de övriga uppgifterna för bokslutsåret är jämförbara med föregående års uppgifter.

2) Valutakurs som använts vid omvandling av fordringar och skulder samt övriga förbindelser i utländsk valuta till euro

Likvida medel, bankfordringar, övriga finansiella tillgångar samt kortfristiga fordringar och skulder i utländsk valuta har omvandlats till euro enligt den kurs som Europeiska Centralbanken (ECB) publicerade på årets sista bankdag.

Valuta	ECB:s kurs 31.12.2020
USD (US-dollar)	1,2271
JPY (japanska yen)	126,49
GBP (engelska pund)	0,8990
SEK (svenska kronor)	10,0343
DKK (danska kronor)	7,4409
CHF (schweiziska franc)	1,0802
NOK (norska kronor)	10,4703

MXN (mexikanska peso)	24,416
PLN (polska zloty)	4,5597
TRY (turkiska lira)	9,1131
ZAR (sydafrikanska rand)	18,0219

Statens Pensionsfonds långfristiga placeringar i utländsk valuta ingår i anläggningstillgångarna. Placeringarna har i regel värderats till valutakursen vid anskaffningstidpunkten med undantag av de valutadenominerade placeringar vars bokföringsvärde har sänkts.

3) Värderings- och periodiseringsprinciper och -förfaranden som tillämpats vid upprättandet av bokslutet

BOKFÖRINGSVÄRDET PÅ LÅNGFRISTIGA PLACERINGAR

Statens Pensionsfond bedriver en långsiktig verksamhet med placering av pensionsmedel i syfte att bereda sig för statens framtida pensionsutgifter. Därför upptas långsiktiga placeringar, dvs. aktier, fondandelar och obligationer, i tillgångsgruppen Anläggningstillgångar och övriga långfristiga placeringar i bokföringen.

Aktier och fondandelar upptas i balansräkningen i huvudsak till beloppet av de rörliga utgifter som orsakas av anskaffningen. Obligationer upptas i balansräkningen till den periodiserade anskaffningsutgiften, varvid skillnaden mellan obligationens nominella värde och anskaffningsutgiften (emissionsdifferensen) periodiseras såsom ränteintäkt eller minskning av denna under obligationens löptid. Motposten anges som minskning eller ökning av anskaffningsutgiften.

Placeringarnas anskaffningsutgift räknas med tillämpande av medelpriset.

BOKFÖRINGSVÄRDET PÅ KORTFRISTIGA PLACERINGAR

Immateriella tillgångar samt maskiner, utrustning och inventarier upptas i balansräkningen till anskaffningsutgiften minskat med avskrivningar enligt plan.

BOKFÖRINGSVÄRDET PÅ ANDRA TILLGÅNGAR ÄN PLACERINGAR

Immateriella tillgångar samt maskiner, utrustning och inventarier upptas i balansräkningen till anskaffningsutgiften minskat med avskrivningar enligt plan.

BOKFÖRINGSVÄRDET PÅ FORDRINGAR

Fordringar upptas i balansräkningen till det nominella värdet eller till ett sannolikt värde som är permanent lägre än det nominella värdet.

UPPSKRIVNINGAR OCH NEDSKRIVNINGAR

VER:s placeringstillgångar värderas normalt till anskaffningspriset i enlighet med statens bokföringsföreskrifter.

Långfristiga placeringar hör till anläggningstillgångarna. Därför görs inga nedskrivningar med anledning av kursfluktuationer, såvida värderingsminskningen inte kan anses vara bestående och väsentlig. Nedskrivningar bokades för första gången i bokslutet för år 2008 och därefter i boksluten för åren 2009–2018. I bokslutet för år 2019 har nedskrivningar för finansiella kostnader bokats till ett belopp av totalt 9 809 749,84 euro för sådana värdepapper vars marknadsvärde 31.12.2019 var mer än 50 procent lägre än bokföringsvärdet.

Enligt ett utlåtande av Statens bokföringsnämnd är det inte förenligt med god bokföringsred i statsbokföringen att återföra en nedskrivningsavskrivning på anskaffningsutgiften för långfristiga placeringar.

Det är möjligt att göra en uppskrivning på placeringarna, förutsatt att värdepapprets sannolika överlåtelsepris är bestående väsentligt högre än anskaffningsutgiften. Inga uppskrivningar har gjorts.

PLACERINGARNAS VERKLIGA VÄRDE

Som verkligt värde på aktier och fondandelar samt obligationer som noteras på den officiella värdepappersbörsen eller som i övrigt är föremål för offentlig handel har använts den sista under fortlöpande handel noterade köpkursen på bokslutsdagen. Om bokslutsdagen inte är en börsdag har man använt motsvarande kurs dagen innan. Penningmarknadsplaceringar har värderats utifrån euribornoteringarna på månadens sista bankdag.

Som verkligt värde på andelar i placeringsfonder har man använt det värde på fondandelen som fondbolaget meddelat på årets sista värderingsdag. Som verkligt värde på kapitalfondsplaceringar har man använt ett värde som uträknats på basis av det värde på fondandelen som fonden senast meddelat.

Placeringar i utländsk valuta har värderats i den lokala valutan, och värden i utländsk valuta omräknas i euro enligt Europeiska centralbankens medelkurs på den sista bankdagen i månaden.

DERIVAT

Under räkenskapsperioden har VER använt aktie-, ränte- och valutaderivat samt swappar. I bokföringen och bokslutet har derivaten delats in i skyddande och icke-skyddande derivat enligt användningsändamål. Valutaderivat har huvudsakligen behandlats som skyddande och de övriga derivaten som icke-skyddande derivat. Resultaten av alla stängda och förfallna derivat har bokförts till fullt belopp som resultatpåverkan. Vid tidpunkten för bokslutet har också realiserade värdeförändringar på öppna, icke-skyddande derivat bokförts som resultatpåverkande.

I noterna till bokslutet har de öppna derivatavtalen värderats till marknadsvärde på bokslutsdagen eller, om sådant saknas, till ett verkligt värde som uppskattats av utomstående parter. Kontanter som getts som säkerhet för derivatavtal har upptagits i balansräkningen som fordran. De ansvar som följer av derivatavtal och de säkerheter som ställts för derivathandel specificeras i noterna (bilagorna 10.4 och 10.5).

OMKOSTNADER OCH PENSIONSavgIFTSINTÄKTER

Pensionsavgiftsintäkterna antecknas i VER:s bokföring på basis av månadsvisa sammandragsverifikat som fås från Keva och verifikat som producerats för bokslutet.

4) Intäkter och kostnader, budgetintäkter och -utgifter samt justering av fel som hänför sig till tidigare år, om de inte är av ringa betydelse

Statens Pensionsfond har inga justeringar som hänför sig till tidigare år.

5) Redogörelse för de väsentligaste transaktionerna efter bokslutsåret till den del som de inte uppges i verksamhetsberättelsen

Statens Pensionsfond känner inte till någon väsentlig transaktion efter bokslutsåret.

Bilaga 2 till Statens Pensionsfonds bokslut: Utfallet av dispositionsplanen för fondens medel eller av budgeten som fastställts för fonden

I lagen om statens pensionsfond fastställs att det från fonden årligen ska överföras till statsbudgeten ett belopp som utgör 40 procent av statens årliga pensionsutgift.

I budgeten för år 2020 hade man budgeterat som en överföring från Statens Pensionsfond ett belopp på 1 939 507 000 euro, och som slutlig överföring till budgeten fastställdes ett belopp på 1 931 461 574,21 euro (= 0,40 x 4 828 653 935,53 euro).

Bilaga 3 till Statens Pensionsfonds bokslut: Specifikation av personalkostnaderna

	2020	2019
Personalkostnader	2 620 570,23	2 593 720,51
Löner och arvoden	2 439 194,07	2 327 424,31
Resultatbaserade poster *)	181 376,16	266 296,20
Lönebikostnader	495 358,14	488 128,96
Pensionskostnader	448 957,13	452 548,06
Övriga lönebikostnader	46 401,01	35 580,90
Sammanlagt	3 115 928,37	3 081 849,47
	2020	2019
Naturaförmåner	50 459,16	47 902,58
Ledningen	12 081,08	11 635,05
Övrig personal	38 378,08	36 267,53
Semesterlöneskuld	499 177,21	484 086,01

*) I 2020 års resultatbaserade post har upptagits resultatpremier för år 2020 till ett belopp på 187 046,98 euro och resultatpremier för år 2018 och 2019 till ett belopp på -5 870,82 euro, och grunderna för dessa fastställdes först efter att bokslutet för året i fråga färdigställts.

Ledningens löner och arvoden samt resultatbaserade poster

VER:s ledningsgrupp består av verkställande direktören, placeringsdirektörerna och direktören för juridiska ärenden. Ställföreträdare för verkställande direktören Timo Viherkenttä är placeringsdirektör Maarit Särevirta. Nominerings- och löneärenden som gäller verkställande direktören och den övriga ledningen behandlas av styrelsens nominerings- och ersättningsutskott och besluten fattas av VER:s styrelse.

År 2019 betalades sammanlagt 907 756,76 euro i löner och resultatpremier till ledningsgruppen, och verkställande direktörens andel var 227 083,10 euro.

VER har sedan 2001 tillämpat ett resultatpremiesystem som baserar sig på placeringsverksamhetens framgång. I enlighet med finansministeriets direktiv kan den årliga resultatpremien motsvara högst två månaders lön. Resultatpremien betalas under de två år som följer på det år då den fastställts. Ledningsgruppens löner och arvoden inkluderar resultatpremier för 2017 som betalats år 2019 till ett sammanlagt belopp på 39 425,19 euro, av vilket verkställande direktörens andel var 9 390,80 euro.

Finansministeriet beslutar om månadsarvodet till VER:s styrelseledamöter. Ordförandens arvode är 1 500 euro, viceordförandens arvode 1 250 euro och ledamöternas arvode 750 euro i månaden. Ersättare får månadsarvode (750 euro) endast för de månader då de deltar i möten. VER:s styrelse fattar beslut om arvodena till placeringsdelegationen. Mötesarvodet för ordföranden för placeringsdelegationen är 500 euro, och medlemmarnas mötesarvode är 300 euro. Styrelsens och placeringsdelegationens mötesarvoden uppgick till sammanlagt 82 900 euro.

Övriga förmåner

VER:s ledning och personal har haft mobiltelefonförmån samt lunch-, kultur- och arbetsresesedlar.

Ledningen eller personalen omfattas inte av pensionsarrangemang som avviker från statens pensionsskydd.

Bilaga 4 till Statens Pensionsfonds bokslut: Grunderna för avskrivningar enligt plan och ändringarna i dem

Tillgångsgrupp	Avskrivningsmetod	Avskrivningstid år	Årlig avskrivning, %	Restvärde € eller %
Köpta ICT-program	Jämna avskrivningar	3	33,3	0 %
Övriga utgifter med lång verkningstid	Jämna avskrivningar	5	20	0 %
Datorutrustning och kringutrustning	Jämna avskrivningar	3	33,3	0 %
Kontorsmaskiner och anordningar	Jämna avskrivningar	5	20	0 %
Kommunikationsutrustning	Jämna avskrivningar	3	33,3	0 %
Telefoncentraler och övrig kommunikationsutrustning	Jämna avskrivningar	5	20	0 %
Övriga maskiner och anläggningar	Jämna avskrivningar	5	20	0 %
Inventarier	Jämna avskrivningar	5	20	0 %

Avskrivningarna enligt plan har beräknats enligt enhetliga principer vid Statens Pensionsfond och som jämna avskrivningar enligt anläggningstillgångarnas ekonomiska livstid på det ursprungliga anskaffningspriset.

Avskrivningstiderna har inte ändrats från året innan.

Bilaga 5 till Statens Pensionsfonds bokslut: Avskrivningar av anläggningstillgångar och övriga utgifter med lång verkningstid

Materiella tillgångar	Inventarier	Sammanlagt
Anskaffningsutgift 1.1.2020	46 375,25	46 375,25
Ökningar	0,00	0,00
Minskningar	0,00	0,00
Anskaffningsutgift 31.12.2020	46 375,25	46 375,25
Akkumulerade avskrivningar 1.1.2020	-9 275,05	-9 275,05
Akkumulerade avskrivningar på minskningar	0,00	0,00
Avskrivningar enligt plan under räkenskapsperioden	-9 275,05	-9 275,05
Avskrivningar avvikande från planen under räkenskapsperioden	0,00	0,00
Nedskrivningar under räkenskapsperioden	0,00	0,00
Akkumulerade avskrivningar 31.12.2020	-18 550,10	-18 550,10
Uppskrivningar	0,00	0,00
Bokföringsvärde 31.12.2020	27 825,15	27 825,15

Värdepapper ingående i anläggningstillgångar och övriga långfristiga placeringar	Obligationer i euro	Övriga långfristiga placeringar i euro	Obligationer i valuta	Långfristiga placeringar i valuta	Sammanlagt
Anskaffningsutgift 1.1.2020	2 401 832 479,23	7 917 284 503,01	927 338 909,88	3 637 841 852,61	14 844 297 744,73
Ökningar	1 561 335 322,30	1 010 515 915,76	427 023 560,95	674 915 947,65	3 673 790 746,66
Minskningar	-1 873 915 139,17	-863 450 113,44	-507 987 071,68	-459 491 419,84	-3 704 843 744,13
Anskaffningsutgift 31.12.2020	2 089 252 662,36	8 064 350 305,33	846 375 399,15	3 853 266 380,42	14 853 244 747,26
Akkumulerade avskrivningar 1.1.2020	0,00	-198 354 494,68	0,00	-8 882 102,87	-207 236 597,55
Akkumulerade avskrivningar på minskningar	0,00	23 818 562,06	0,00	154 098,76	23 972 660,82
Avskrivningar enligt plan under räkenskapsperioden	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Avskrivningar avvikande från planen under räkenskapsperioden	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Nedskrivningar under räkenskapsperioden	0,00	-24 365 352,22	0,00	-17 878 889,08	-42 244 241,30
Akkumulerade avskrivningar 31.12.2020	0,00	-198 901 284,84	0,00	-26 606 893,19	-225 508 178,03
Uppskrivningar	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Bokföringsvärde 31.12.2020	2 089 252 662,36	7 865 449 020,49	846 375 399,15	3 826 659 487,23	14 627 736 569,23

Bilaga 6 till Statens Pensionsfonds bokslut: Finansiella intäkter och kostnader

Finansiella intäkter	2020	2019	Förändring 2020–2019
Räntor på fordringar i euro	33 007 492,03	36 565 156,43	-3 557 664,40
Räntor på fordringar i valuta	29 523 145,37	30 503 241,47	-980 069,10
Emissions-, kapital- och kursdifferenser för fordringar	81 656 339,58	32 032 870,47	49 623 469,11
Dividender	92 311 416,17	130 499 844,64	-38 188 428,47
Övriga finansiella intäkter	366 849 470,29	290 114 858,40	76 734 611,89
Finansiella intäkter sammanlagt	603 347 863,44	519 715 971,41	83 631 892,03

Finansiella kostnader	2020	2019	Förändring 2020–2019
Kontoavdrag för placeringar och lånefordringar	42 244 241,30	9 422 738,49	32 821 592,81
Övriga finansiella kostnader	158 756 442,71	291 452 669,22	-132 696 226,51
Finansiella kostnader sammanlagt	201 000 648,01	300 875 407,71	-99 874 723,70
Netto	402 347 179,43	218 840 563,70	183 506 615,73

Bilaga 7 till Statens Pensionsfonds bokslut: Lån som beviljats ur fonden

Inga lån har beviljats ur Statens Pensionsfond.

Bilaga 9 till Statens Pensionsfonds bokslut: Finansiella poster och skulder i balansräkningen

31.12.2019	Under 1 år	Växlande ränta 1-5 år	Över 5 år	Under 1 år	Fast ränta 1-5 år	Över 5 år	Sammanlagt
Finansiella poster bland aktiva							
Obligationer i euro	21 001 424,32	1 000 000,00	0,00	118 186 195,32	583 897 878,25	1 365 167 164,47	2 089 252 662,36
Övriga långfristiga placeringar i euro	0,00	0,00	7 865 449 020,49*)	0,00	0,00	0,00	7 865 449 020,49
Övriga placeringar i valuta	939 937,96	10 417 989,33	3 826 659 487,23*)	16 676 709,38	531 831 796,91	286 508 965,57	4 673 034 886,38
Övriga kortfristiga placeringar i euro	0,00	0,00	0,00	144 903 280,13	0,00	0,00	144 903 280,13
Samlingskontofordran på staten	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kassa, banktillgodohavanden och andra finansieringstillgångar	0,00	0,00	0,00	873 492 642,14	0,00	0,00	873 492 642,14
Sammanlagt	21 941 362,28	11 417 989,33	11 692 108 507,72	1 153 258 826,97	1 115 729 675,16	1 651 676 130,04	15 646 132 491,50

*) Av aktier och fondandelar i euro och valuta.

Bilaga 10 till Statens Pensionsfonds bokslut: Statsborgen och -garantier samt övriga ansvarsförbindelser

Bilaga 10.1: Beviljade borgensförbindelser och garantier

Statens Pensionsfond har inte beviljat borgensförbindelser eller garantier.

Bilaga 10.2: Ansvarsförbindelser

EUR eller verbal förklaring	31.12.2020	31.12.2019	Förändring 2019–2020
Ansvar för skade- och försäkringsersättningar			
Statens pensionsansvar	93 100 000 000,00	92 700 000 000,00	400 000 000,00

Med pensionsansvar avses kapitalvärdet av de pensionsrätter som influtit inom statens pensionsskydd före 31.12.2020. Räntan vid diskontering av kapitalvärdet på pensionsrätter är 2,7 %, som antas vara en realränta som överstiger framtida ändringar i inkomstnivån och indexhöjningarna av pensioner. Pensionsansvaret 31.12.2020 anges på indexnivån för år 2020.

Pensionsansvaret 31.12.2020 har huvudsakligen beräknats på individnivå utgående från person-, pensions- och inkomstuppgifterna 31.12.2020. I fråga om de löpande pensioner där Keva inte fungerar som sista anstalt som betalar ut pension har man i beräkningen av pensionsansvaret använt pensionsuppgifterna per 31.12.2019 förhöjt till indexnivån för 2020. I fråga om pensionsrätt som influtit under oavlönade perioder har kapitalvärdet beräknats på statens uppskattade kostnadsandel av den utgift för de oavlönade perioderna som uppstått fram till 31.12.2020.

Statens Pensionsfonds medel används inte direkt till att betala ut pensioner, utan pensionerna inom statens pensionssystem betalas ur de anslag som reserverats i statsbudgeten. Bestämmelser om det belopp som årligen ska överföras från Statens Pensionsfond till statsbudgeten i syfte att jämna ut statens pensionsutgifter finns i lagen om statens pensionsfond (1297/2006).

Värdet på de tillgångar som utgör täckning för pensionsansvaret 31.12.2020 var 21 088 717 511,75 euro värderat till marknadspris. Dessa tillgångar består av placeringsportföljen värderad till marknadspris, kort- och långfristiga fordringar, kortfristigt främmande kapital samt banktillgodohavanden. I värdet på de tillgångar som utgör täckning för pensionsansvaret har även beaktats samtliga öppna derivatavtal till verkligt värde. Den otäckta andelen av pensionsansvaret uppgick till cirka 72,0 miljarder euro.

De viktigaste författningarna som ansvaret baserar sig på är pensionslagen för den offentliga sektorn (81/2016) och lagen om införande av pensionslagen för den offentliga sektorn (82/2016).

Helsingfors den 3 februari 2021

Roman Goebel
Aktuariechef

Bilaga 10.4: Ansvarsförbindelser relaterade till derivatavtal

VER använder sig av valuta-, ränte-, aktie- och råvaruderivat i sin verksamhet. I bokföringen och bokslutet har derivaten delats in i skyddande och icke-skyddande derivat enligt användningsändamål. Valutaderivaten har huvudsakligen behandlats som skyddande och de övriga derivaten som icke-skyddande derivat. Resultaten av alla stängda och förfallna derivat har bokförts till fullt belopp som resultatpåverkande. I bokslutet har också realiserade värdeförändringar på öppna, icke-skyddande derivat bokförts som resultatpåverkande.

Värdena och de verkliga värdena på vid bokslutstidpunkten öppna valuta- och räntederivatavtals referenstillgångar anges nedan. Avtalen värderats till marknadsvärde på bokslutsdagen eller, om sådant saknas, till ett verkligt värde som uppskattats av utomstående parter.

	31.12.2020	31.12.2019
Skyddande		
Valutaterminsavtal		
Referenstillgångarnas värde	1 490 030 941,90	2 403 253 287,18
Avtalens verkliga värde	28 079 693,25	17 982 639,52
Icke-skyddande		
Valutaterminsavtal		
Referenstillgångarnas värde	78 290 578,44	137 964 551,70
Avtalens verkliga värde	200 644,02	-3 149 640,98
Valutaoptioner		
Referenstillgångarnas värde	932 864 707,77	732 256 114,49
Avtalens verkliga värde	941 276,20	4 776 927,15
Aktieoptioner		
Referenstillgångarnas värde	612 186 117,28	1 554 929 367,74
Avtalens verkliga värde	395 240,81	6 606 896,92
Ränteoptioner		
Referenstillgångarnas värde	0,00	937 754 848,93
Avtalens verkliga värde	0,00	170 000,00
Räntefutures		
Referenstillgångarnas värde	10 553 166,06	104 194 985,50
Avtalens verkliga värde	34 000,00	1 273 850,00
Ränteswappar (swap)		
Referenstillgångarnas värde	261 492 950,86	293 409 293,22
Avtalens verkliga värde	-31 476 529,31	-15 964 402,69

Ränteswappsoptioner (swaption)		
Referenstillgångarnas värde	323 400 000,00	323 400 000,00
Avtalens verkliga värde	1 143 711,82	2 811 063,12
Kreditriskswappar på indexnivå (Credit Default Swap)		
Referenstillgångarnas värde	135 000 000,00	22 000 000,00
Avtalens verkliga värde	1 546 616,71	890 047,45
Totalavkastningsswappar (Total Return Swap)		
Referenstillgångarnas värde	124 204 520,03	106 818 586,43
Avtalens verkliga värde	1 453 681,24	511 151,27
Inflationsswappar		
Referenstillgångarnas värde	50 000 000,00	0,00
Avtalens verkliga värde	-404 096,30	0,00

Bilaga 10.5: Ställda säkerheter

Ställda säkerheter för derivathandel	31.12.2020
Värdepapper	10 700 000,00
Kontanta säkerheter	9 660 000,00
Sammanlagt	20 360 000,00

Bilaga 10.6: Övriga fleråriga ansvarsförbindelser

Avtal	Utgifter 2020	Penningbehov 2021	Penningbehov 2022	Penningbehov 2023	Penningbehov sammanlagt
Hyra för kontorslokaler	313 949,88	321 847,65	329 944,13	281 520,09	933 311,87

Bilaga 11 till Statens Pensionsfonds bokslut: Fonderade medel i balansräkningen

Statens Pensionsfond har inga fonderade medel i balansräkningen.

Bilaga 12 till Statens Pensionsfonds bokslut: Fonderade medel som inte ingår i balansräkningen

Statens Pensionsfond har inga fonderade medel som inte ingår i balansräkningen.

Bilaga 13 till Statens Pensionsfonds bokslut: Förändringar i skulden

Statens Pensionsfond har inga skulder.

Bilaga 14 till Statens Pensionsfonds bokslut: Maturitetsfördelning och duration avseende skulden

Statens Pensionsfond har inga skulder.

Bilaga 15 till Statens Pensionsfonds bokslut: Övriga kompletterande uppgifter som är nödvändiga för lämnande av riktiga och tillräckliga uppgifter

Riskhantering

1. Riskhantering som en del av den interna kontrollen

Med riskhantering, som utgör en del av den interna kontrollen, avses att identifiera, bedöma och begränsa väsentliga risker som orsakas av VER:s verksamhet eller den externa operativa miljön och att kontrollera dessa på lång sikt. Genom den interna kontrollen strävar man också efter att minimera risker som inte kan förutses och säkerställa en effektiv, ekonomisk och tillförlitlig verksamhet.

För väsentliga funktioner har VER skriftligt fastställda rutiner och mål som följs upp fortlöpande.

VER analyserar sin verksamhetsmiljö ur två perspektiv: placeringsverksamheten och den operativa hanteringen. I praktiken kan realiseringen av operativa risker slutligen bli risker även för placeringsverksamheten – eller vice versa. Möjligheterna att mäta risker och vidta riskhanteringsåtgärder är beroende av hur mycket vi vet och i hur utsträckning vi förmår bedöma risker i förväg.

Vilka metoder som används för att hantera identifierade risker beror på huruvida riskerna är önskvärda eller icke-önskvärda och huruvida de är kompenserade eller icke-kompenserade. Riskhanteringen består av både en kvalitativ riskhanteringsplan och en kvantitativ riskanalys genom kontinuerlig riskkalkylering och stresstest av portföljen.

2. Organisering, ansvar och rapportering av riskhanteringen

Finansministeriet ansvarar för den allmänna styrningen och tillsynen över VER, och ministeriet har rätt att utfärda allmänna föreskrifter om organiseringen av fondens förvaltning, ekonomistyrning och placeringsverksamhet. Finansministeriet tillsätter VER:s styrelse för en mandatperiod på tre år och beviljar dess ledamöter ansvarsfrihet. Finansministeriet tillsätter också VER:s revisorer. Rapporteringen av VER:s verksamhet ingår i den verksamhetsberättelse över förvaltningsområdet som finansministeriet överlämnar till riksdagen.

Enligt VER:s arbetsordning är det styrelsens uppgift att bl.a. styra fondens placeringsverksamhet, fatta beslut om fondens placeringsprinciper och godkänna en placeringsplan. En placeringsdelegation har utnämnts som stöd för beslutsfattandet om VER:s styrelsens placeringsplan. Delegationen består av sakkunniga inom placeringsbranschen och ansetta ekonomiexperter. Styrelsen fastställer riskhanteringsplanen varje år och från år 2016 även en beredskapsplan i anslutning till den. Styrelsen bedömer den interna kontrollen genom att följa den interna och externa revisionens arbete och få tillgång till tillsynsrapporter. Styrelsen godkänner också VER:s interna verksam-

hetsregler, inklusive insider- och handelsreglerna och verksamhetsprinciperna gällande konfliktsituationer. Styrelsen får månatligen en rapport om placeringsportföljens allokering, avkastning och risker.

Verkställande direktören ansvarar för riskkontrollen i enlighet med de principer som styrelsen fastställt i riskhanterings- och placeringsplanerna. VER har också en ekonomistadga och ett reglemente som godkänts av styrelsen och som till övriga delar fastställer verkställande direktörens och personalens befogenheter och rätt att fatta beslut. Styrelsen övervakar verkställande direktörens verksamhet och kan utöver den normala rapporteringen vid behov även höra såväl den interna revisionen som revisionssamfundet. Personalens verksamhet övervakas av verkställande direktören. Riskhanteringskommittén övervakar riskerna och riskhanteringen samt upprätthåller och utvecklar principerna för riskhantering.

Revisorerna granskar varje år VER:s förvaltning, ekonomi och konton. Revisorerna försäkras sig om att fondens bokslut ger riktiga och tillräckliga uppgifter om fondens ekonomi och verksamhetens resultat. Revisorerna ska också försäkra sig om att VER:s administration, finansförvaltning och bokföring är organiserad och genomförs enligt föreskrifterna. Revisionsberättelsen överlämnas till VER:s styrelse och finansministeriet.

Finansinspektionen övervakar VER:s placeringsverksamhet och iakttagandet av bestämmelserna om insideranmälan och insiderregistret. Även Statens revisionsverk granskar VER:s verksamhet och ekonomi.

3. Mål och allmänna principer för riskhanteringen

Målet för riskhanteringen är att skydda VER:s placeringstillgångar mot onödiga finansiella eller andra förluster. Genom riskhantering säkerställs att riskerna, om de realiserar, inte orsakar väsentliga ekonomiska förluster eller äventyrar verksamhetens kontinuitet, uppnåendet av verksamhetsmässiga mål eller förtroendet för VER.

Riskhantering förutsätter att besluten bereds noggrant, placeringsprocesserna iakttas omsorgsfullt och personalens kompetens säkerställs samt även datatekniska skydd, ersätтарыangemang samt mekanismer för övervakning och godkännande. Personalen instrueras även i frågor om jäv. Vid utlokalisering av verksamhet ska VER:s ansvar för utlokaliserade uppgifter användas som utgångspunkt och tillsynsansvaret över de utlokaliserade funktionerna anammas.

Placeringsverksamhetens risknivå leds av styrelsens årliga fastställda placeringsplan och placeringsverksamhetens fullmakter och limiter. Placeringsledningen ansvarar för organiseringen av placeringsverksamheten och dess operativa risker. Beräkningen av risktalen för

portföljen är nuförtiden en del av den servicehelhet inom värdepappersförvaltning som VER köpt av OP Kapitalförvaltning Ab. Styrelsen får månatligen en rapport om placeringsportföljens allokering, avkastning och risker.

En kvantitativ portföljförvaltare (Funktionen för strategisk analys och riskhantering) ansvarar för riskhanteringen av placeringsverksamheten och samordningen av den tillsammans med placeringsteamet samt för uppföljningen av placeringsrisker och utvecklingen av spridningen i portföljen. Funktionen stöder också den förebyggande riskhanteringen i placeringsverksamheten. Därtill ansvarar funktionen också för riskanalysen av portföljen och utvecklingen av den samt för stresstestningen av portföljen. Stresstestningen rapporteras månadsvis till riskhanteringskommittén och kvartalsvis till styrelsen. I funktionen analyseras riskkoncentrationerna i portföljen ur helhetsperspektiv samtidigt som man också fokuserar på de risker som inte beaktas i den traditionella diversifieringen mellan tillgångsklasserna.

Placeringsfunktionen som fattar placeringsbesluten verkar helt separat från den funktion som övervakar besluten. Middle office, en funktion som är oberoende av placeringsverksamheten, ansvarar för övervakningen av placeringsverksamhetens limiter i enlighet med de gränser som fastställts av styrelsen. Limitkontrollen är fortlöpande och rapporteras månatligen till VER:s riskhanteringskommitté och kvartalsvis till styrelsen. Överskridande/underskridande av limiten rapporteras omedelbart och skriftligen till verkställande direktören. Eventuella överskridningar rapporteras till styrelsen minst kvartalsvis. Ansvar för rapporteringen av överskridande/underskridande avseende respektive tillgångskategori innehas av den ansvariga portföljförvaltaren och den placeringsdirektör som ansvarar för verksamheten.

De nya placeringsinstrumenten godkänns av riskhanteringskommittén innan de tas i bruk.

Förvaltningen samordnar de operativa riskerna. Compliancefunktionen rapporterar kvartalsvis till styrelsen om iakttagandet av insiderregler och andra regler som styrelsen utfärdat.

Cheferna ansvarar inom sina respektive ansvarsområden för organiseringen av riskhantering, intern kontroll och god förvaltning i den vardagliga verksamheten.

I beredskapsplanen, som utgör en fast del av riskhanteringen, fastställer man bland annat ersättare för kritiska funktioner och ersätande verksamhetslokaler.

3.1. RISKER I PLACERINGSVERKSAMHETEN

De centrala riskerna för VER:s verksamhet hänför sig till placeringsverksamheten. Riskerna i placeringsverksamheten inkluderar alla de möjliga strategiska risker som har anknytning till uppfyllandet av avkastningsmålen på lång sikt. Riskerna i placeringsverksamheten inkluderar också risker som uppstår när tillgångar placeras i olika tillgångsklasser med användning av olika placeringsstrategier och -instrument. Riskhanteringen av placeringsverksamheten grundar sig på de allokeringstränser som ingår i FM:s föreläggande och som gäller ränteplaceringarnas minimibelopp och aktieplaceringarnas och de övriga placeringarnas maximibelopp.

För att uppnå en avkastning som är förenlig med de mål som satts upp för VER måste fonden ha beredskap att på ett kontrollerat sätt bära placeringsrisken. Riskerna i placeringsverksamheten orsakas av fluktuationer i placeringsinstrumentens värde och avkastning. Målet med hanteringen av placeringsverksamhetens risker är att uppnå de långsiktiga avkastningsmål som satts upp för VER.

I sin placeringsplan godkänner VER:s styrelse årligen grundallokeringen och jämförelseindexen samt limiterna för den dynamiska och taktiska allokeringen. Den förväntade avkastningen i VER:s placeringsportfölj gäller till sin väsentligaste del aktieplaceringar. På motsvarande sätt hänför sig största delen av VER:s marknadsrisker till den allmänna utvecklingen på aktiemarknaden, och om dessa risker realiserar kan de orsaka även betydande förluster i VER:s placeringsportfölj. Till de viktigaste övriga marknadsriskerna hör ränte-, inflations-, valuta-, kredit- och likviditetsrisker.

De allokeringstränser per tillgångsklass som fastställs i FM:s föreläggande anger grundramarna för placeringsverksamheten, vilka som sådana leder till en diversifiering av ränte- och aktieplaceringarna. Diversifieringsnyttan mellan ränte- och aktieportföljens avkastningar

har dock minskat i takt med att räntenivån sjunkit och andelen placeringar som kännetecknas av en kreditrisk ökat. Kreditriskens andel av ränteportföljens risk har ökat, och andelen ränteplaceringar med låg risk (= låg ränta) som balanserar den totala avkastningen är relativt liten. Om aktieportföljen är förlustbringande kan situationen vara densamma även i fråga om ränteportföljen, eftersom de placeringar som kännetecknas av en högre risk (= högre ränta) korrelerar positivt med aktieplaceringarna. Av ränteplaceringarna fungerar placeringarna i statslån och penningmarknadsplaceringarna huvudsakligen som ett balanserande element för aktierisken i VER:s placeringsportfölj, men i fråga om de övriga ränteplaceringarna påminner marknadsrisken ofta snarare om en aktierisk än om en ren ränterisk.

Det att diversifieringen enligt tillgångsklasser får allt mindre betydelse innebär i praktiken att det blir allt viktigare med diversifiering inom de enskilda tillgångsklasserna och diversifiering oberoende av tillgångsklasserna. Utöver de allokeringstränser som fastställs av FM styrs placeringsplaneringen av sådana skillnader och likheter med avseende på olika marknadsrisker som är oberoende av tillgångsklasserna. Tillgångsklassen klassificerar inte enbart olika placeringars karaktär och risk. VER strävar efter att kontrollera den totala risknivån och osäkerhetsfaktorerna i placeringsverksamheten genom att sprida sina placeringstillgångar mycket. Riskhanteringen utgår bl.a. från en spridning mellan branscher, geografiska områden och valutaområden både över tillgångsklassgränserna och inom de enskilda tillgångsklasserna. När man ska välja faktorer som sprider aktierisken ligger valet i praktiken ofta mellan faktorer som inte nödvändigtvis sprider risken i alla situationer, trots att utgångsläget är att marknadsrisker ska tas i syfte att åstadkomma en helhetsmässig spridning.

3.2. OPERATIVA RISKER

Med operativa risker avses risk för förlust på grund av felaktiga verksamhetsinterna processer eller överraskande externa händelser, äventyrande av verksamhetens kontinuitet eller ett minskat förtroende gentemot VER. Denna typ av risker hänför sig i allmänhet till processer och rutiner, datasystem och informationssäkerhet, hantering av ryktet, möjligheter till missbruk, utlokalisering, avtal, skador på egendom och personalen.

VER strävar efter att se till att kontrollsystem inte har brister som möjliggör oavsiktliga eller avsiktliga fel eller missbruk i anslutning till placeringsverksamheten, betaltransaktioner, rapportering, informationshantering, samarbetspartnerns verksamhet eller dokumentation.

3.3 KARTLÄGGNING AV RISKER

Riskerna identifieras i egenkontrollen, och deras sannolikhet och konsekvenser för VER:s verksamhet bedöms. Vid bedömningen reder man ut metoder för att hantera de olika riskerna, och de används för att förhindra och begränsa uppkomsten av risker. Risker minimeras också genom att man utvecklar kärnprocessernas kvalitet och kontinuerligt utvärderar verksamheten. Målet är att verksamheten ska vara effektiv, omsorgsfull, högklassig och lönsam.

Resultaten av bedömningarna används för att utveckla riskhanteringen.

UNDERSKRIFTER

Verksamhetsberättelsen och bokslutet har godkänts i Helsingfors den 25 februari 2021.

Statens Pensionsfonds styrelse

Jukka Pekkarinen
Ordförande

Anu Sammallahhti

Juha Kotajoki

Marja Paavonen

Timo Löyttyniemi
Verkställande direktör

Keijo Karhunen

Maria Löfgren

Niko Simola

Bokslutet och verksamhetsberättelsen har uppgjorts enligt god bokföringssed.
Över utförd revision har i dag avgivits berättelse.

Helsingfors den 25 februari 2021

Petri Kettunen
CGR

Tuomas Koskiniemi
GR, OFGR

